

Västra Götalandsregionen

Kristina.athlei@vgregion.se

Beslut för gymnasiesärskola

efter tillsyn i Naturbruksskolan Sötåsen
belägen i Töreboda kommun

Tillsyn av skolformen gymnasiesärskola vid Naturbruksskolan Sötåsen

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av skolformen gymnasiesärskola vid Naturbruksskolan Sötåsen, Västra Götalandsregionen under våren 2017. Naturbruksskolan Sötåsen gymnasiesärskola besöktes av Skolinspektionen den 11 januari 2017.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Det saknas offentlig statistik för gymnasiesärskolan. I skolans egen resultatredovisning anges att 6 elever tog studenten vårterminen 2016 och att samtliga hade fullständiga studieplaner, dvs. minst 3600 h med betyget G, VG eller MVG. Av de sex eleverna läste fem elever också utökad program med en eller två kurser från naturbruksprogrammet.

Resultat av arbetet med trygghet och studiero

Av huvudmannens redovisning framgår att eleverna i gymnasiesärskolan i hög utsträckning upplever en trygg skolmiljö och de upplever att de ges goda förutsättningar att lyckas med sina studier utifrån klimatet på skolan, internatet och i klassrummet. Eleverna vid gymnasiesärskolan anger i ännu högre utsträckning än gymnasieeleverna vid skolan, att de är trygga i och nöjda med sin skolgång.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist konstaterad	
3. Arbetsplatsförlagt lärande	Ingen brist konstaterad	
4. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
5. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
6. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-06-12
7. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn av skolformen gymnasiesärskola vid Naturbruksskolan Sötåsen visar att rektorn tar ansvar för gymnasiesärskolans verksamhet samt att undervisningen i klassrummet tar sin utgångspunkt i elevernas individuella behov. Vid tillsynen framkommer inget annat än att eleverna möts med respekt och att undervisningen utgår från varje elevs behov och förutsättningar. Dock visar tillsynen på ett område som behöver förbättras för att skollagens krav ska uppfyllas.

Eleverna vid Naturbruksskolan Sötåsen har inte tillgång till ett fungerande skolbibliotek med anpassat material för målgruppen för att stödja elevernas utveckling mot målen. Huvudmannen och rektorn behöver vidta åtgärder med avseende på detta så att gällande krav och författningar uppfylls.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västra Götalandsregionen att senast den 9 maj 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet. Det finns en välfungerande samverkan med arbetslivet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Västra Götalandsregionen inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgys 13, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektor ska se till att skolbiblioteket används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolbiblioteket inte används i tillräcklig utsträckning för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Bedömningen görs mot bakgrund av att det framkommer i intervjuer att skolbiblioteket inte används i tillräcklig utsträckning. Enligt lärare och rektorn

saknas någon som tar ansvar för biblioteket vilket enligt lärarna har lett till att utbudet av böcker inte är anpassade till elevernas behov och förutsättningar. Istället tar lärare med den litteratur som behövs i undervisningen till klassrummet. Vid tiden för tillsynen hålls delar av biblioteket låst. Situationen har varit såhär under lång tid enligt lärare och rektor. Elevernas möjligheter till att använda sig av skolbiblioteket som en gemensam och ordnad resurs av medier och information är således begränsad till det utbud som läraren tar med in klassrummet. Mot ovanstående bakgrund konstaterar Skolinspektionen att skolbiblioteket inte används i tillräcklig utsträckning för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Detta strider mot författningarnas krav.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att eleverna i gymnasiesärskolan ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, till exempel bibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena till skollagen en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material inom utbildningen (prop. 2009/10:165 s.284).

Skolinspektionens utredning

I den redovisning som huvudmannen skickat till Skolinspektionen inför tillsynen uppger huvudmannen att det finns skolbibliotek på Naturbruksskolan Sötåsen. Det ska enligt huvudmannen finnas personal som ansvarar för att bemanna och utveckla skolbiblioteket. I den redovisning som rektor inkommit med inför Skolinspektionens tillsyn framkommer att skolan har ett skolbibliotek där elever och lärare kan låna böcker och söka information. Det ska enligt rektorns redovisning finnas en bibliotekarie på skolan.

Eleverna uppger i intervju att det finns ett bibliotek men att de inte går dit om det inte är så att de behöver bok till någon viss lektion eller för att få läxhjälp. De uppger att det i första hand är gymnasieskolans elever som använder biblioteket. Flera elever går inte till biblioteket alls eftersom de inte gillar att vara i det hus som skolbiblioteket ligger i. Enligt eleverna så tar lärarna istället med de faktaböcker, som behövs i undervisningen, från biblioteket till lektionerna. "Vi läser inga skönlitterära böcker" uppger eleverna i intervjun.

I intervju med lärarna säger de att det saknas ett fungerande bibliotek. Enligt lärarna har detta påtalats för huvudmannen under flera år. Biblioteket är enligt lärarna är ett utrymme där det står böcker, men det är inget bibliotek. De säger också att biblioteket innehåller inaktuell litteratur som inte går att använda i undervisningen. Det finns inte heller någon lättläst litteratur i biblioteket eller litteratur som är anpassad för eleverna i gymnasiesärskolan enligt lärarna. "Biblioteket fungerar inte för någon på skolan om ännu sämre för gymnasiesärskoleeleverna" säger de. Lärarna säger också att skönlitteraturen är inlåst för att den inte ska stjälas och så har det varit sedan den ansvariga bibliotekarien slutade och ingen annan har tagit ansvar för detta berättar lärarna. Lärarna berättar i intervjun att de använder annan litteratur i undervisningen än den som finns i biblioteket t.ex. lärarnas privata litteratur. Biblioteket har tidigare fungerat och då fanns ny litteratur och facktidsskrifter, men det fungerar inte nu, säger lärarna.

När rektorn visar runt Skolinspektionen på skolan kan det konstateras att dörren till det rum, där många av biblioteksböckerna är förvarade, är låst. Rektorn uppger att situationen med biblioteket har varit på detta sätt under ett par terminer och att orsaken till att det har blivit såhär är att det saknats en person som har hand om biblioteket. Han säger också att huvudmannen har en plan för hur tillgången till bibliotek ska kunna bli bättre och att det finns en tilltänkt person som ska arbeta med att iordningsställa biblioteket. Rektorn säger dock att han inte känner till att det finns någon tidsplan från huvudmannen för när detta ska vara färdigt.

Motivering till föreläggande som ingripande

Västra Götalandsregionens verksamhet vid Naturbruksskolan Sötåsen uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Västra Götalandsregionen föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen genomförs på ett sådant sätt att varje elev utifrån sina behov och förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt mot läroplanens mål, och stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Undervisningen ska utformas och genomföras så att eleverna ges möjligheter att nå de nationella kunskapskrav och kravnivåer som finns för respektive ämne och ämnesområde som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen inom nationella program, samt ämnen och ämnesområden inom individuella program.

I detta ingår att läraren ger ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas tillit till den egna förmågan och vilja att lära. Läraren utgår från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, och låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå läroplanens mål och de nationella kunskapskrav och kravnivåer som finns för respektive ämne och ämnesområde får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta avser samtliga ämnen och ämnesområden som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen inom nationella program, samt ämnen och ämnesområden inom individuella program. Det kan också omfatta undervisning som är förlagd till arbetsplats (APL).

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan ytterligare kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att anpassa utbildningen, genom till exempel färdighetsträning, specialpedagogiska insatser, särskilda hjälpmedel eller utrustning, digital teknik med anpassade programvaror, eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma inom ramen för undervisningen, genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Arbetsplatsförlagt lärande

Skolan ska se till att elever på nationella program ges arbetsplatsförlagt lärande (APL) i minst 22 veckor under ledning av en handledare som har de kunskaper som krävs för uppdraget. APL är en central del i alla nationella program, då denna ska bidra till att eleven lär sig yrkeskulturen och blir en del av gemenskapen på en arbetsplats. Skolan ska ha kvalitetssäkrat arbetsplatsen så att eleven har reell möjlighet att nå de kunskaper som eleven är avsedd att uppnå och följa upp att så också sker. Handledaren är en central aktör i detta, och behöver förutom kunskaper inom yrket också ha kunskaper om de mål som eleven ska uppnå så eleverna får adekvata arbetsuppgifter.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskapsutveckling utifrån de nationella kunskapskrav och kravnivåer som finns för respektive ämne och ämnesområde, och i sin bedömning även beaktar sådana kunskaper som en elev har tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen. Vidare ger läraren eleven och dess vårdnadshavare information om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas, samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskrav och kravnivåer och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. I gymnasiesärskolans ämnen sätts betyg som grundar sig på gymnasiesärskolans kunskapskrav. Om en elev har läst ett ämne enligt gymnasieskolans kursplaner, tillämpas gymnasieskolans kunskapskrav. Om en elev läser ämnesområden sätts inga betyg, istället bedömer och utvärderar läraren elevens kunskaper utifrån krav för grundläggande kunskaper och för fördjupade kunskaper med hänsyn till varje elevs individuella förutsättningar. Efter avslutad utbildning på nationella och individuella program får elever ett gymnasiesärskolebevis om sin utbildning, som innehåller information om programmet, ämnesområden eller kurser som eleven har läst, betyg, elevens arbetsförlagda lärande och gymnasiesärskolearbetet.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska exempelvis se till att eleverna inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolgård, skolbibliotek, grupprum. Det kan också avse miljöer utanför skolan men som ingår i skolans verksamhet, exempelvis på arbetsplats (APL). Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivet ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Analysen ska omfatta hela utbildningen och inte avgränsas till exempelvis resultat enbart i gymnasiegemensamma ämnen, utan ska också omfatta uppföljning av resultat i från lärande som sker på arbetsplats (APL). Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Charlotte Limberg
Utredare/ föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Naturbruksskolan Sötåsen

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Naturbruksskolan Sötåsen

Västra Götalandsregionen är huvudman för och driver fem naturbruksskolor; Nuntorp, Strömme, Svenljunga, Sötåsen och Uddetorp. På naturbruksstyrelsens kansli finns förvaltningsledning, med förvaltningschef och lednings- och stödfunktioner för bland annat ekonomi, HR-personal, marknadsföring, pedagogisk utveckling och kvalitet. Respektive gymnasieskolenhet leds av en rektor.

För de tre gymnasiesärskolenheterna (Nuntorp, Strömme och Sötåsen) ansvarar en och samma rektor. Rektorn är pedagogisk ledare och har personalansvar för den pedagogiska personalen. På gymnasiesärskolorna och det nationella programmet för skog, mark och djur går 56 elever varav 11 på Nuntorp, 11 på Strömme och 34 på Sötåsen.

Detta beslut gäller skolformen gymnasiesärskola vid Naturbruksskolan Sötåsen som ligger i Töreboda kommun.